

КУЛЬТУРА 8

Лекція #16:

ПИСАНИКА

Що це таке писанка?

- ❖ Це мистецтво на яєчку.
- ❖ Писанка це мистецький твір, котрий виробляє нарід з давних давен.
- ❖ Це орнаменти які вказують на стародавні вірування.
- ❖ Це орнаменти, котрі на яєчку набирають символічні та чародійні прикмети (characteristics and powers).

- ❖ Писанка поширена ще із прадавніх, передхристиянських часів.
- ❖ За допомогою писанки, людина привертала собі добрі сили природи і охоронялася від злого та нещастя.
- ❖ Писанка це талісман (a powerful charm or talisman) яким можна лікувати недуги, віщувати майбутнє, прокладати шлях до добра і багатства.

- ❖ Ми не малюємо писанку, а радше, ми її пишемо, тому що орнаменти мають чародійні прикмети (we write charms and good spells).
- ❖ Тобто, ми пишемо на писанці чари, щоб ширити: щастя, добро, любов.
- ❖ Щоб бажати господарям добрий урожай.
- ❖ Щоб охоронятися від злого, закликати до помочі добрі сили природи, та багато іншого.

❖ Наприклад:

- ❖ Писанку клали в домовину або гріб, на знак віри в загробове життя, та щоб допомогти душі небіжчика обминути злі духи та небезпеку.
- ❖ Писанку ставили в стріху хати, щоб оборонятися від вітрів, громів та блискавок.
- ❖ Закопували в землю на полі щоб був добрий урожай.
- ❖ Ставили у вулики щоб бджоли давали багато меду.

- ❖ Саме яєчко, уважалося символом:
  - народження,
  - воскресення,
  - сонця,
  - джерело енергії у природі,
  - безконечник,
  - провісник весни,
  - пов'язане із птахами.

- ❖ Яєчко можна ділити в різні способи, але кожне має своє спеціальне значення:

Поділ писанки

Яєчко можна ділити в різні способи, але кожне має своє спеціальне значення:

Поділ на два передавав уявлення про два світи.

Поділ на три означав три небесні сфери.

При поділі на чотири утворюється хрест, що означає чотири сторони світу.

Класичний поділ півсфер на чотири частини, кожна з яких поділена на три, передає уявлення про чотири пори року з трьома місяцями.

ТЕХНІКА ПИСАННЯ ПИСАНОК:

- ❖ Найбільш поширена техніка це воскова, або батикова метода.
- ❖ Писальцем (або кісткою) набирається розтоплений віск (bees wax) і воском пишеться рисунки та символи.
- ❖ Якйце вкладається до красок, від найяснійшої і покривається воском ті місця які мають залишитися даним кольоро.
- ❖ Повтарається з кожним кольором від найяснійшого до найтемнійшого.
- ❖ На кінець, свічкою знімається віск, і писанка показується у своїй кінцеві формі.

ПИСАЛЬЦЕ

❖ Розписують яйця писачком — невеличка дерев'яна паличка, у якій розпеченим цвяхом випалюють дірочку, щоб вставити туди металевий наконечник чи трубочку, згорнуту з фольги. Потім цей наконечник закріплюють ниткою.

Існують 4 головні види писанок:

1. Крашанки.
2. Дряпанки.
3. Крапанки.
4. Писанки.

КРАШАНКИ АБО ГАЛУНКИ:

- ❖ **Найпростішою є технологія виготовлення крашанки. Для виготовлення крашанок (галунок) використовують круто зварене в лушпинні цибулі яйце, яке після цього набуває жовто-коричневого кольору різної інтенсивності. Іноді до них прив'язують листочки петрушки, які залишають на шкаралупі світлі відбитки. Найчастіше крашанки фарбують у червоний колір, символ кохання і вічного життя.**

КРАПАНКИ АБО КАПАНКИ:

- ❖ Яйце опускають у світлішу фарбу, потім крапають на нього гарячим воском. Коли віск вихолоне, яйце кладуть у темнішу фарбу. Після цього яйце опускають у гарячу воду, де віск сходить з нього залишивши різної величини і форми крапочки по кольоровому тлі.

ДРЯПАНКА

- ❖ Для цього вибирають яйце темного кольору і зафарбовують темним барвником. Олівцем наносять орнамент. Після цього гострим предметом (голкою, шилом чи цвяхом) продряпають намальований орнамент.

ПИСАНКА :

- ❖ Перше, підготовляється писати писанку з відповідними ритуалами.
- ❖ Наперед, відмовляється молитву.
- ❖ По друге, треба бути в спокійному, не гнівному (not angry) настрої.
- ❖ По третє, не можна мати злі або грішні думки, тому що на писанці не можна написати щось злого, або заклясти комусь недобре (curse someone).

- ❖ Спочатку малюють лінії, які розподіляють яйце на площині. Їх наносять простим олівцем. Яйце підтримується трьома пальцями лівої руки, а три пальці правої руки тримають писальце.
- ❖ Писальцем набирають гарячого воску, притулюють його отвором до яйця і пишуть по лініях, позначених олівцем.
- ❖ Візерунок кожна господиня підбирає сама, при цьому вони несуть символічне значення.
- ❖ Після цього яйце занурюють у фарбу, найяскравішого кольору
- ❖ Повторяється писати по кольорах від ясного до темного
- ❖ В кінці гріється свічкою і витирається віск.

- ❖ Теж існує так звана мальованка
- ❖ Це переважно яйце різьблене із дерева
- ❖ Це яйце розмальоване пензлем, з малюнками на різні теми.

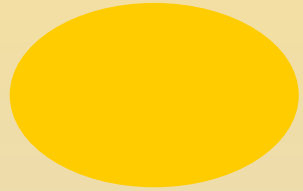

ОРНАМЕНТАЦІЯ ПИСАНОК

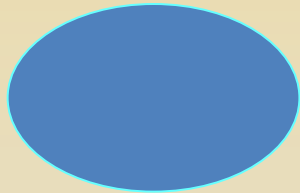
- ❖ Різні до-християнські та християнські орнаменти пишеться на писанці.
- ❖ Кожен орнамент має свою назву.
- ❖ Кожен орнамент є символом.
- ❖ Кожен колір на писанці має своє значення та символізує якусь предмет чи характеристику.

СИМВОЛІКА КОЛЬОРІВ

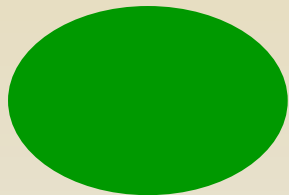
ПИСАНКИ :

- колір небесних світел (сонце, місяць, зорі), приносить достаток, урожай;

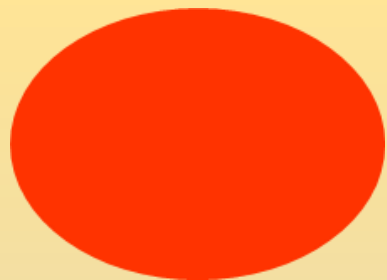

- уособлює воду, здоров'я, силу;

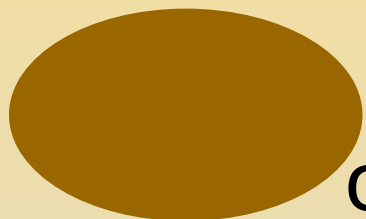

- весна, видужання після хвороби, відродження – символ здоров'я, багатство землі;

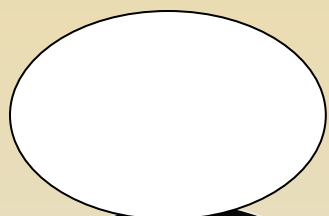

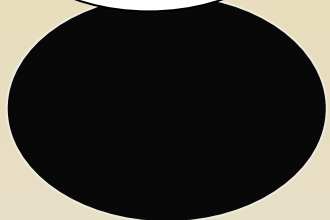
- колір любові, сили, влади,
відваги, радості життя;

- плодюча земля, життєдальна
сила землі;

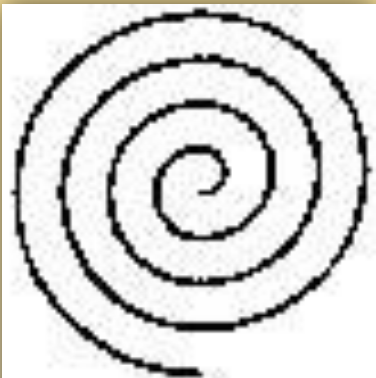
- небо, повітря, здоров'я, пошана
духів, подяка за охорону від злих
духів (сил).

- нескінченність життя

**Сполука 4-5 кольорів – побажання
родинного щастя, миру.**

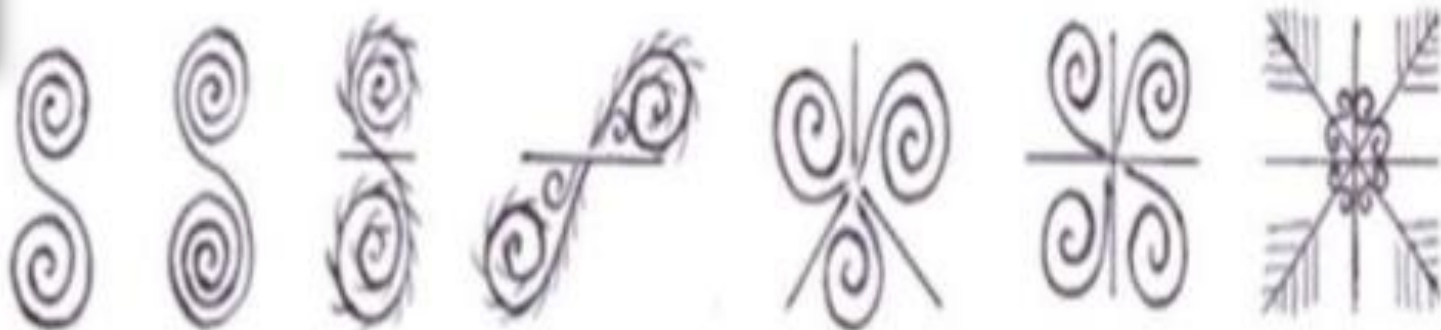
❖ Спіраля, кривулька

- вічність
- безконечний рух сонця на небоводі (sky)
- колокруг життя (circle of life)
- солярна система
- космос / всесвіт / галактика
- пастка для злих сил (trap for evil)

БЕЗКОНЕЧНИК – символ багатого вражаю, означає нитку життя.

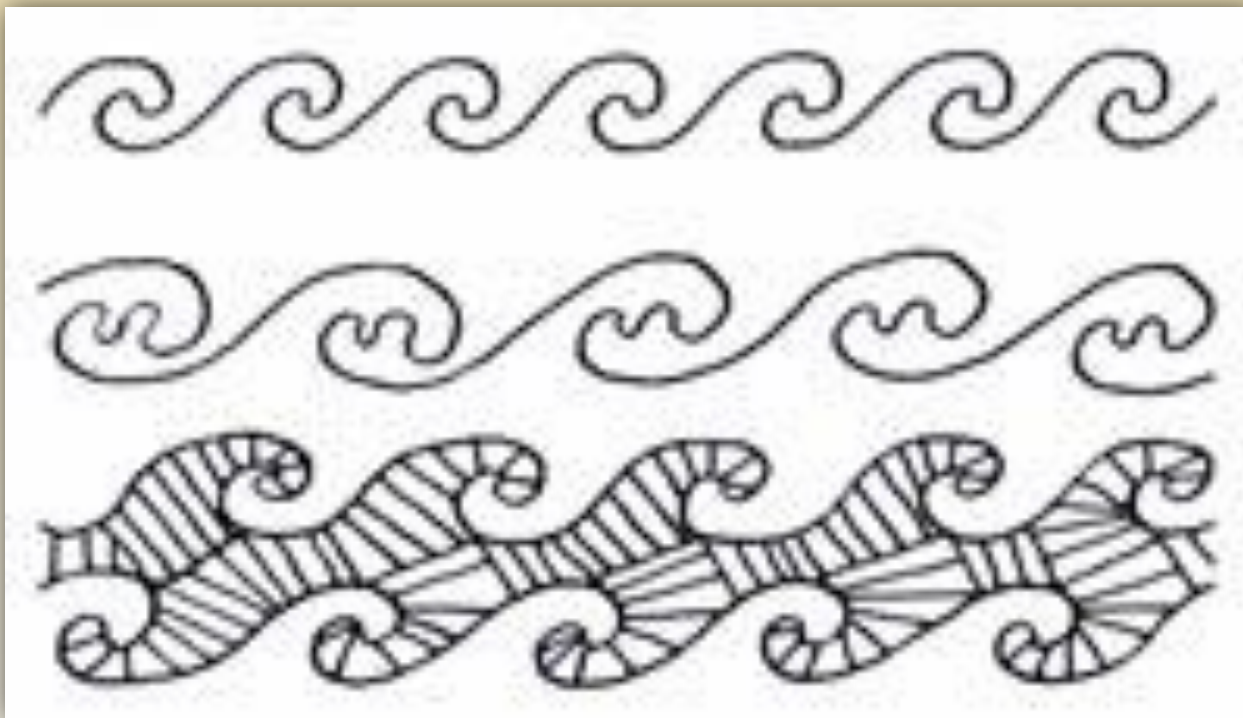

❖ Безконечник, меандер

- вічність
- безконечний рух сонця на небоводі (sky)
- колокруг життя (circle of life) народження, життя, смерть, народження, життя, смерть...
- безконечна зміна дня на ніч на день
- вічна нитка людського життя

Безконечник

❖ Лінія, хвиляста лінія (подібна до безконечника)

- вічність
- земля
- вода

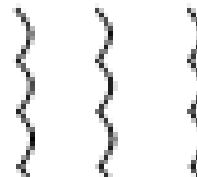
пряма горизонтально лінія – земля

горизонтальна хвиляста – вода

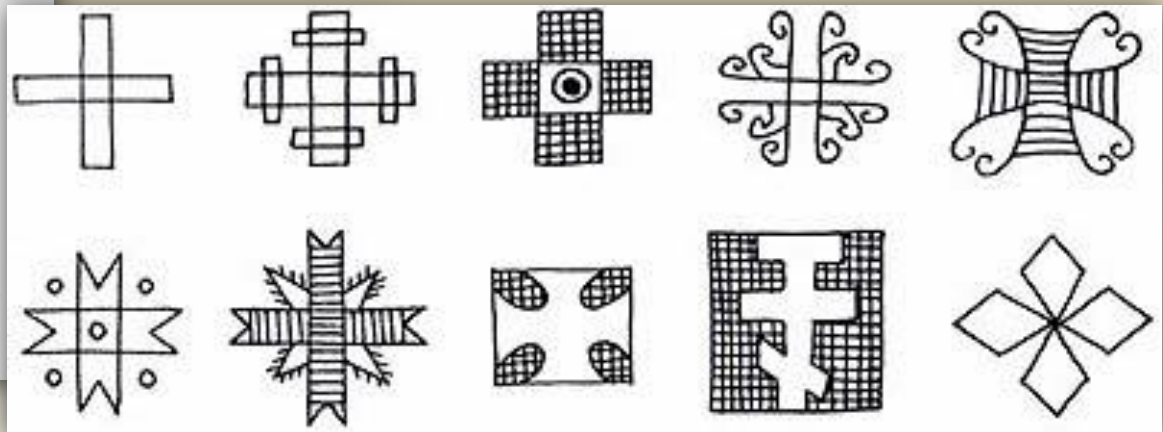
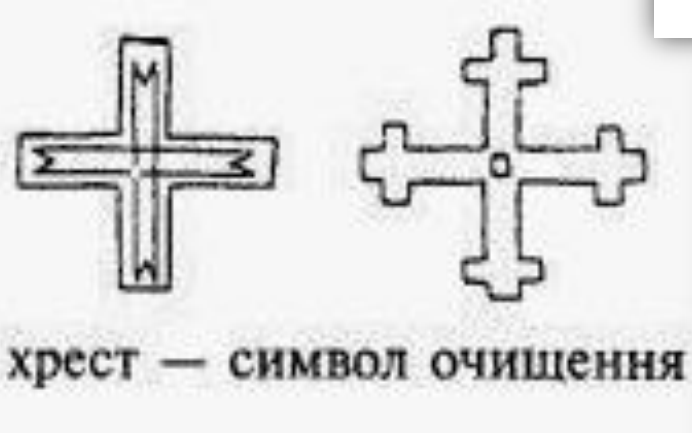

вертикальна хвиляста – дощ

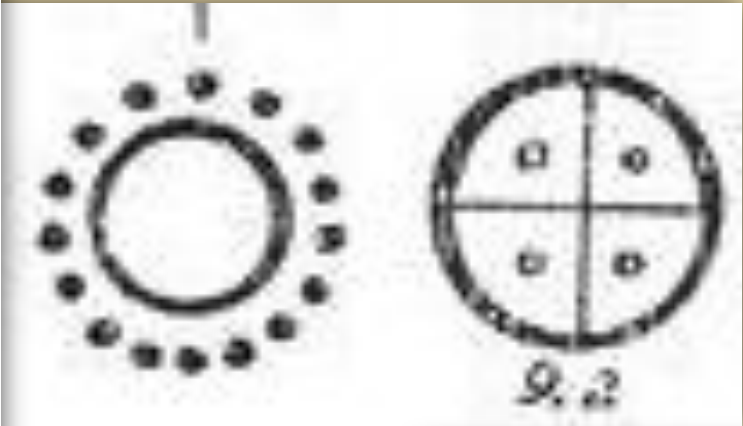
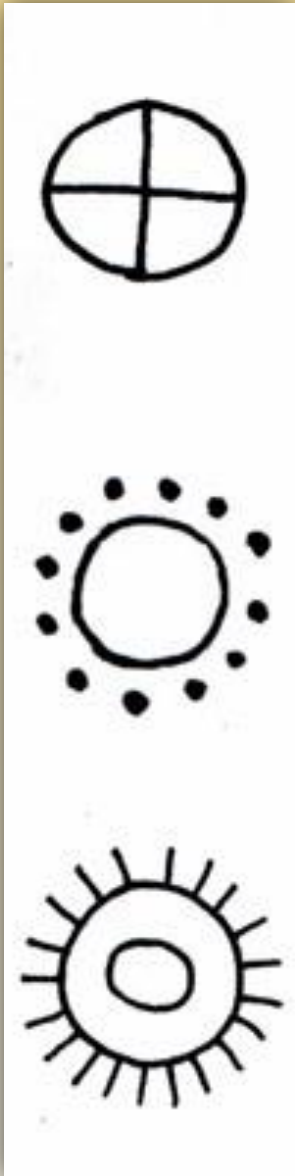
❖ Хрест

- знак охорони перед недобрими силами
- пори року
- чотири кути світу
- християнська символіка
- сонце

❖ Коло

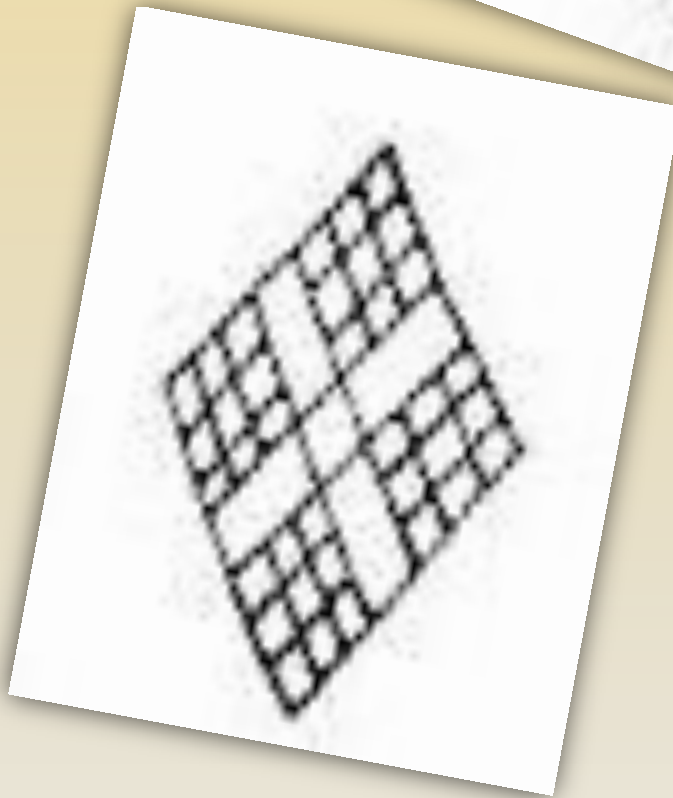
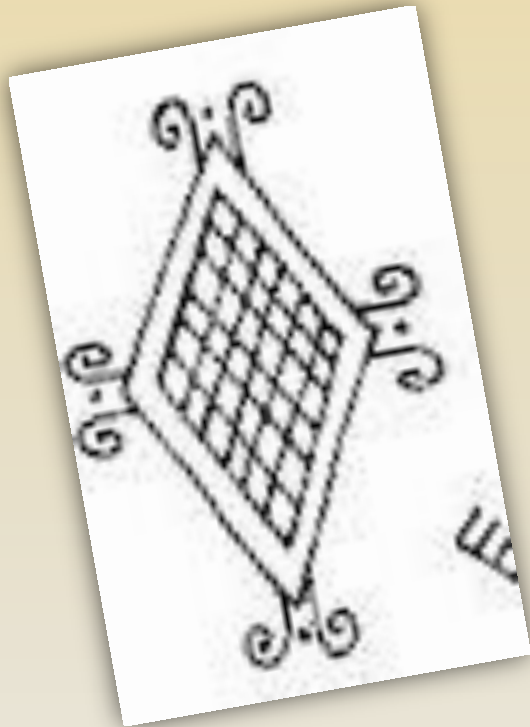
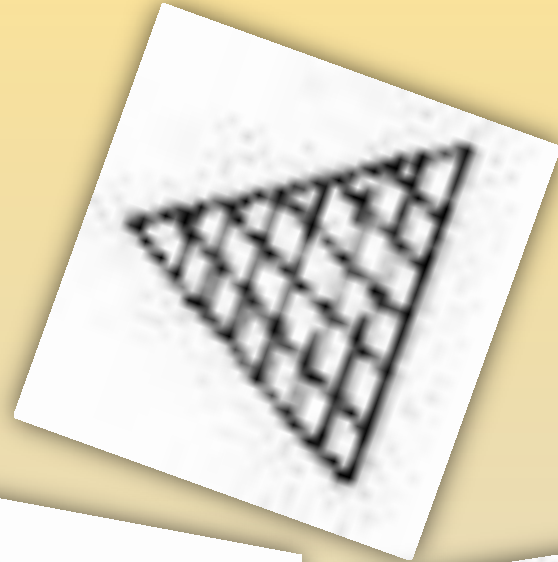
- знак охорони перед недобрими силами
- сонце
- безконечник
- космічні сили

❖ Ситко, решітко (sieve)

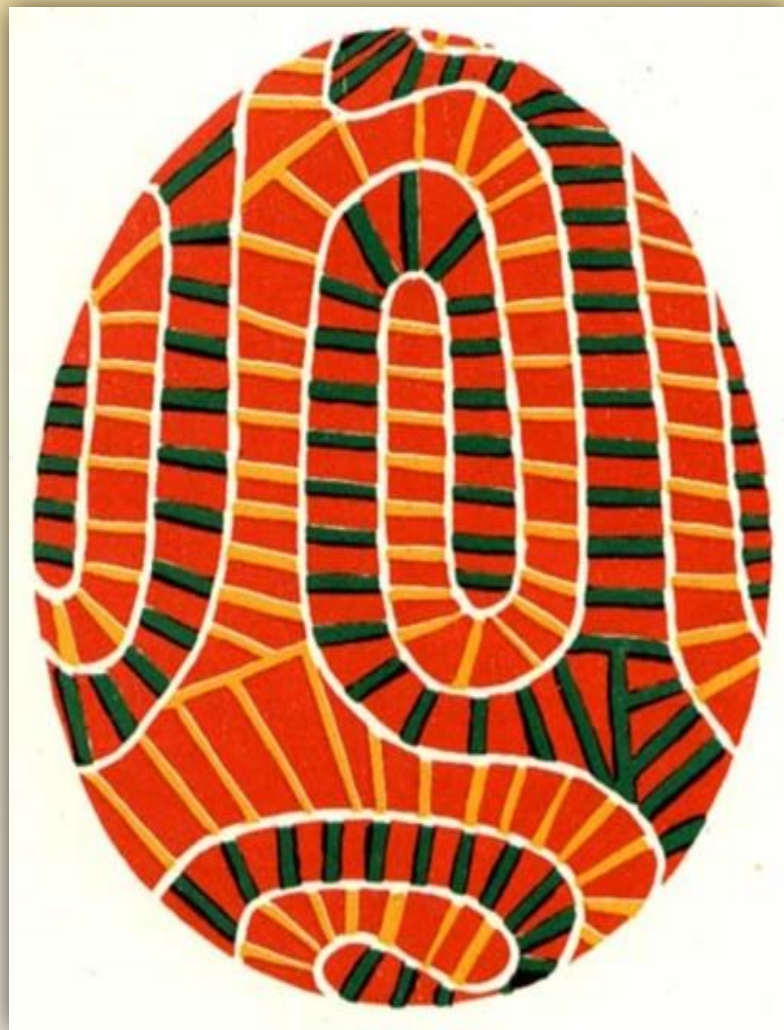
- праця
- знання
- земля

❖ Драбинка

- дорога життя
- бажання піднятися до неба

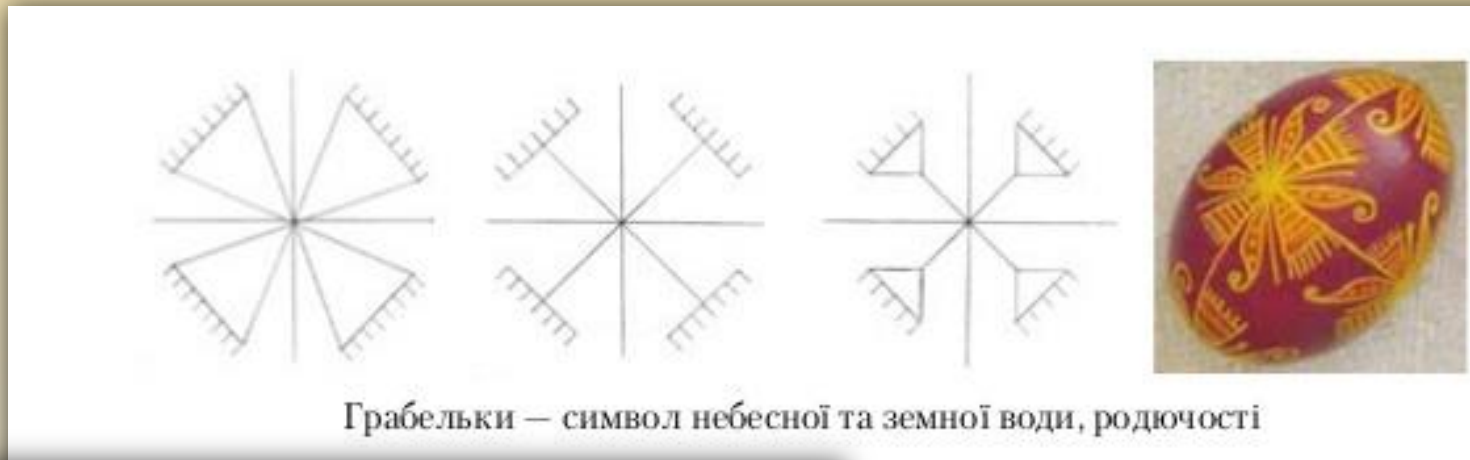
Драбинка
пряма

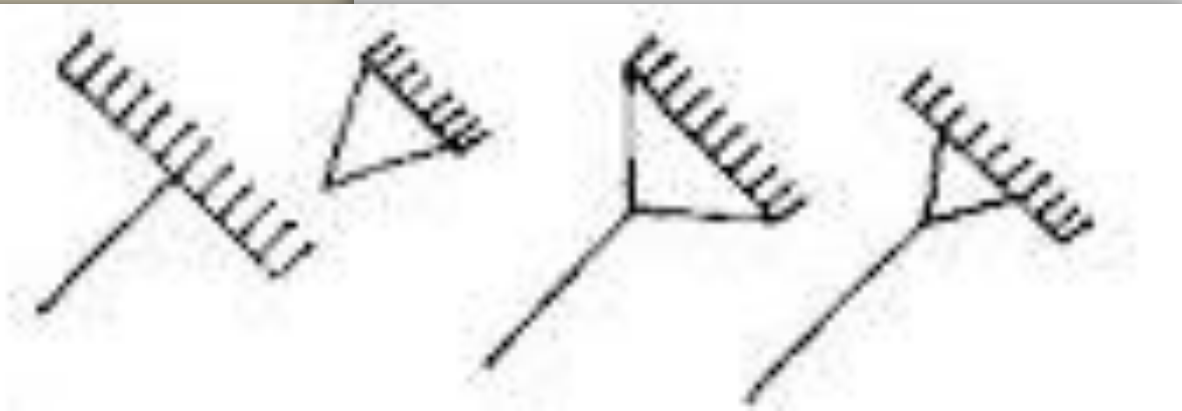
Драбинка
скошена

❖ Гребінь та граблі

- знак порядку
- хліборобство
- небесна та земна вода
- родючість (fertility)
- добрі жнива / урожай (good harvest)

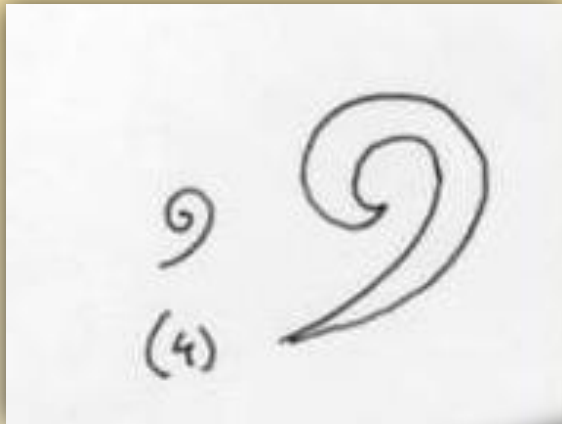

Грабельки — символ небесної та земної води, родючості

❖ Кучері

- знак охорони
- заокруглені до середини схоплюють лихо (capture evil)

❖ Крапочки

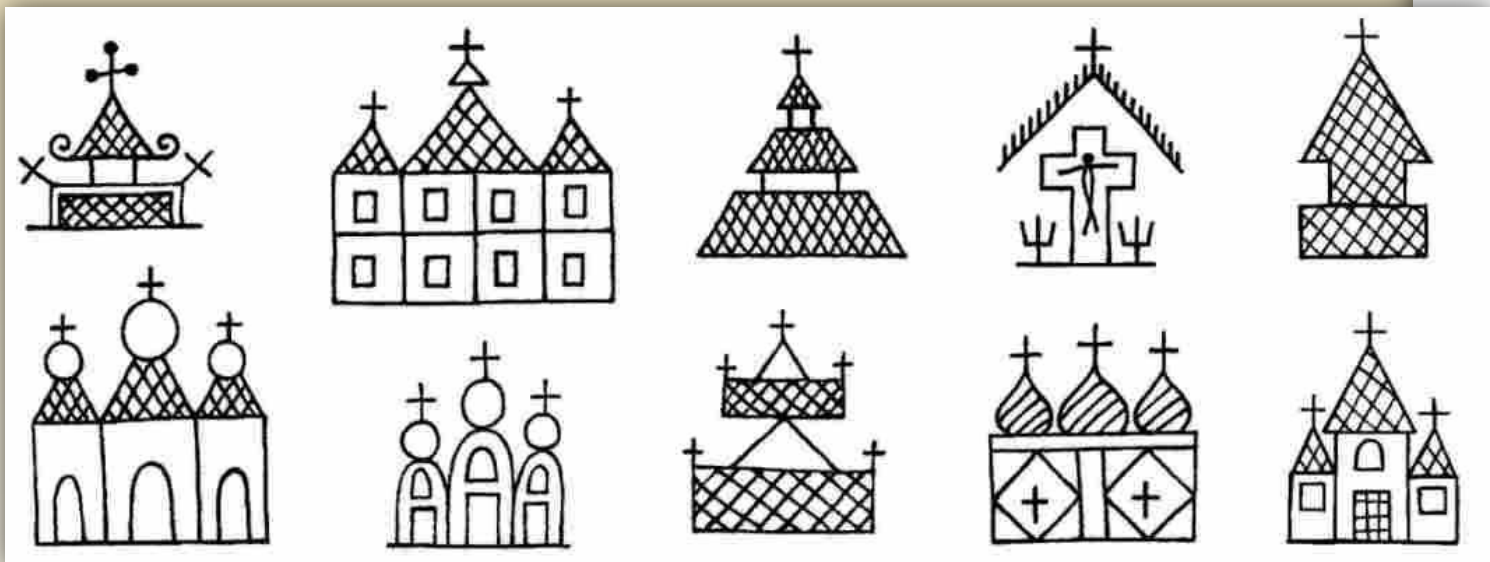
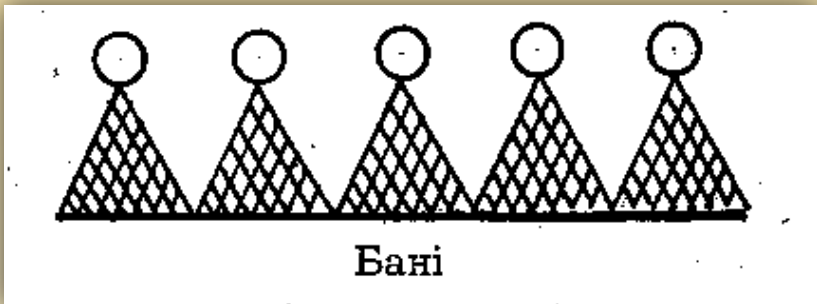
- зорі
- дощ
- зерно
- Божі сльози

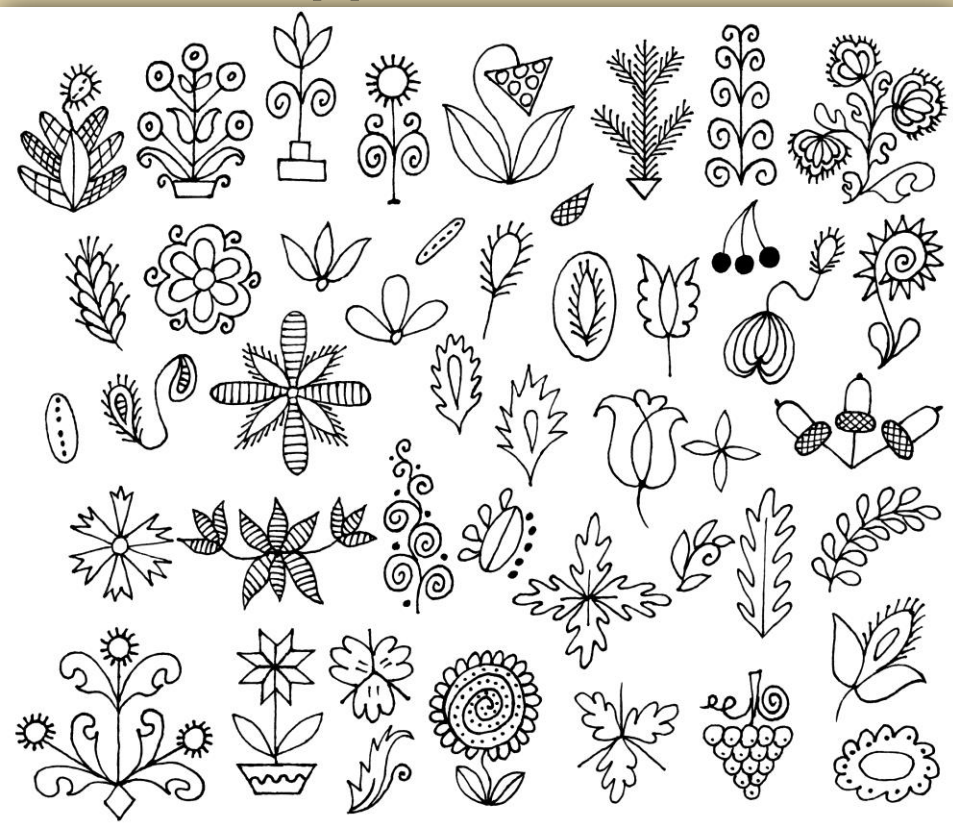
❖ Церкви

- християнські
- вічність
- бані

І І. РОСЛИННІ ОРНАМЕНТИ

- ❖ Показують народні повір'я (beliefs), які пов'язані із різними рослинами і символізують риси (characteristics) які людина бажає собі мати

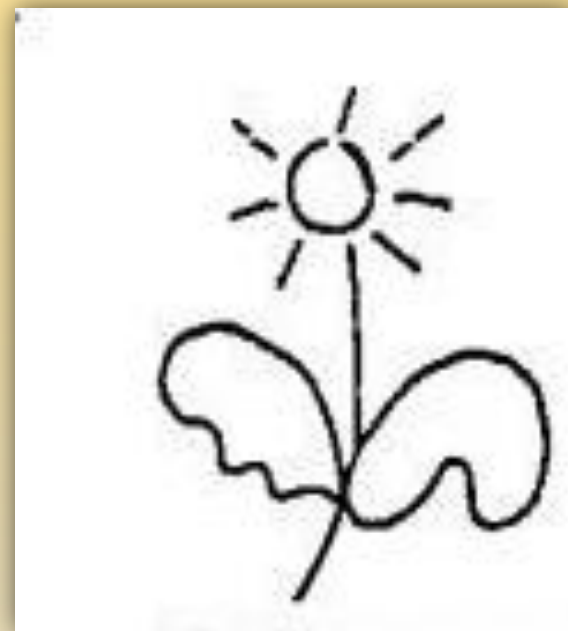
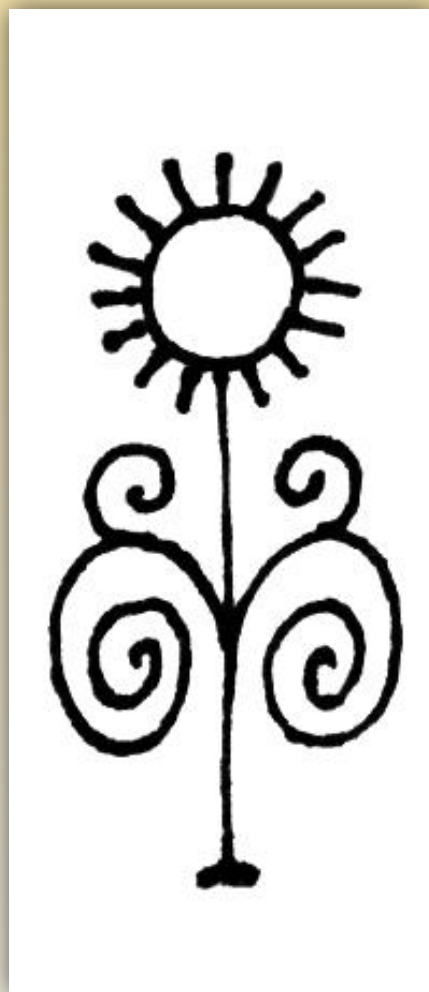
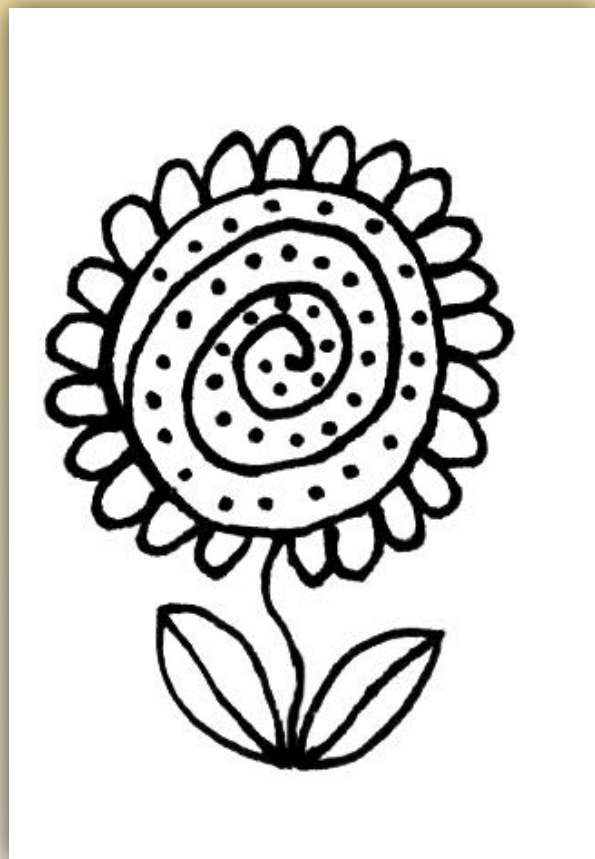
❖ КВІТИ

- ❖ рожа / троянда
- квітка сонця і зірок
- краса

❖ **Соняшник:**
– **теплота сонця**

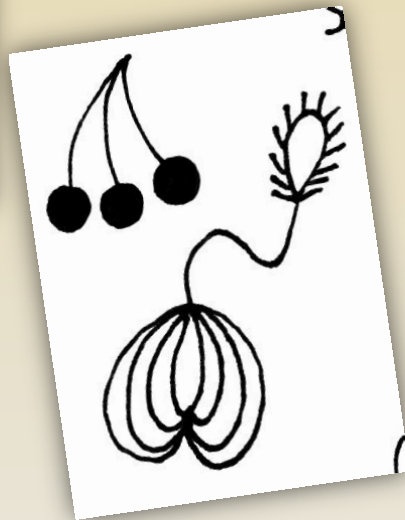
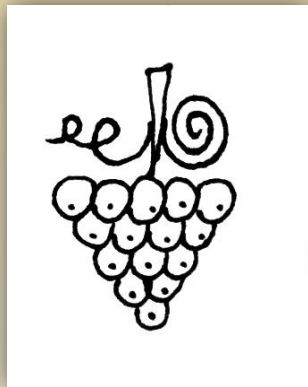
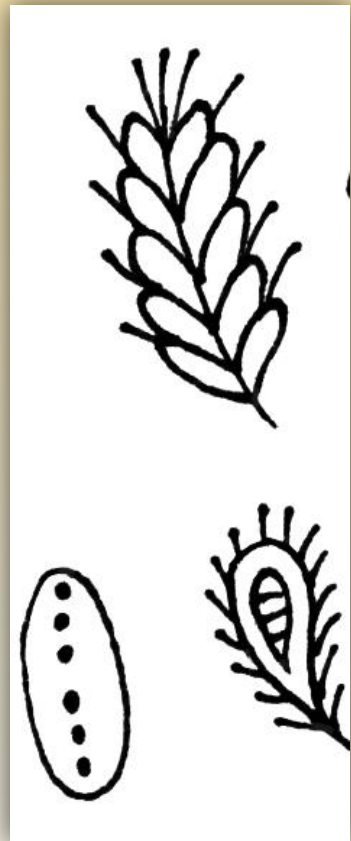
- ❖ **Барвінок (periwinkle):**
  - подружня радість
  - оберіг злої сили
  - знак вічної пам'яті

❖ ОВОЧІ, ГОРОДИНА, КОЛОСКИ.

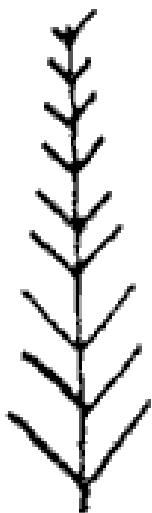
- надія (hope) на врожай
- достаток (plenty)
- добре життя

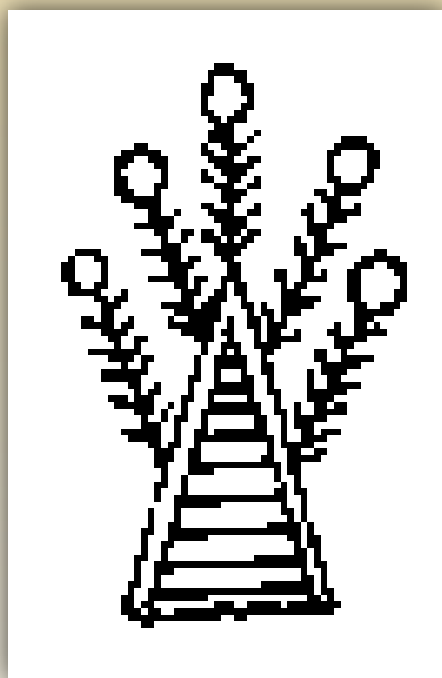
❖ ДЕРЕВА

❖ Сосна (pine), смерека (spruce), ялиця (fir):

- здоров'я
- сила
- вічна молодість

сосна

❖ Дуб (оак):

- мужеська сила
- краса
- Перун
- ЖИТТЯ

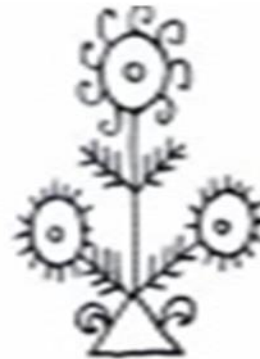
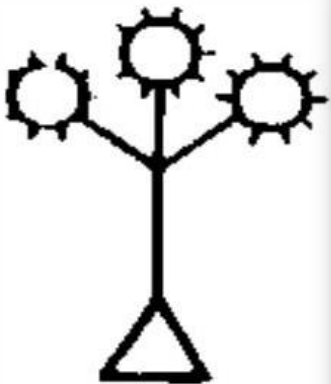
❖ Тополя (poplar), верба (willow), калина (viburnum), липа (linden):

- жінка
- краса
- жіноча енергія
- лікування проти хворіб (healing)
- обороно проти злого
- безконечне життя

❖ ДЕРЕВО ЖИТТЯ

- ❖ Дерево життя (the tree of life) / райське дерево:
  - початок нового життя
  - колокруг життя
  - три галузі – жінка, чоловік, дитина
  - один із найстарших символів
  - безперервне відновлення природи
  - образ божої мудрості

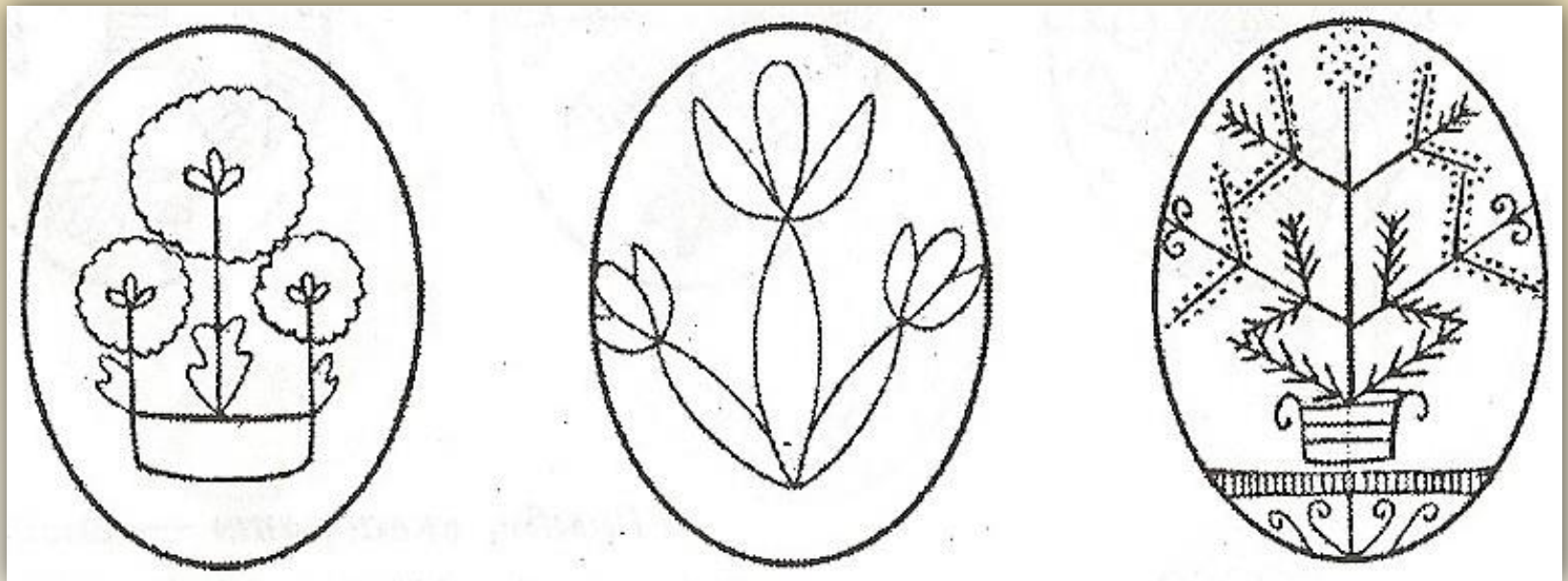
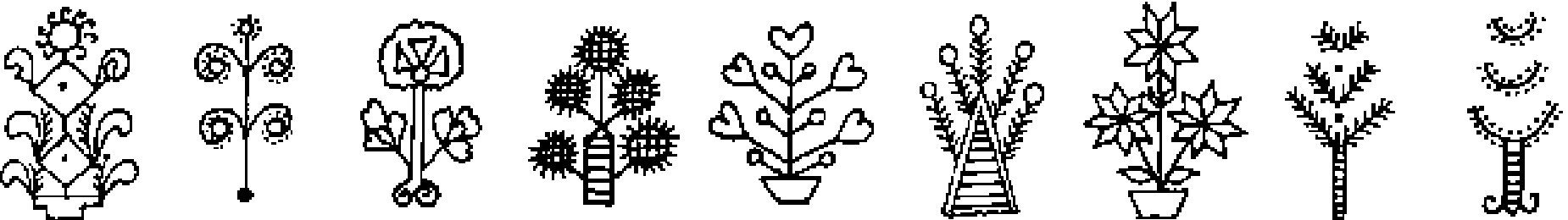
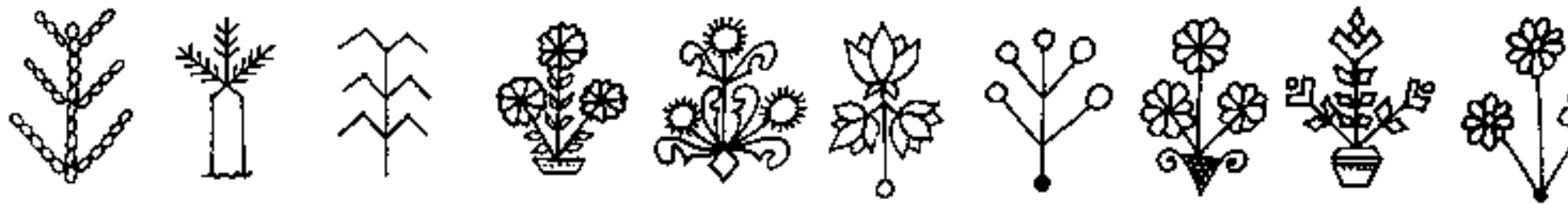

Дерево життя — символ невичерпної життєвої сили, гармонії, безсмертя

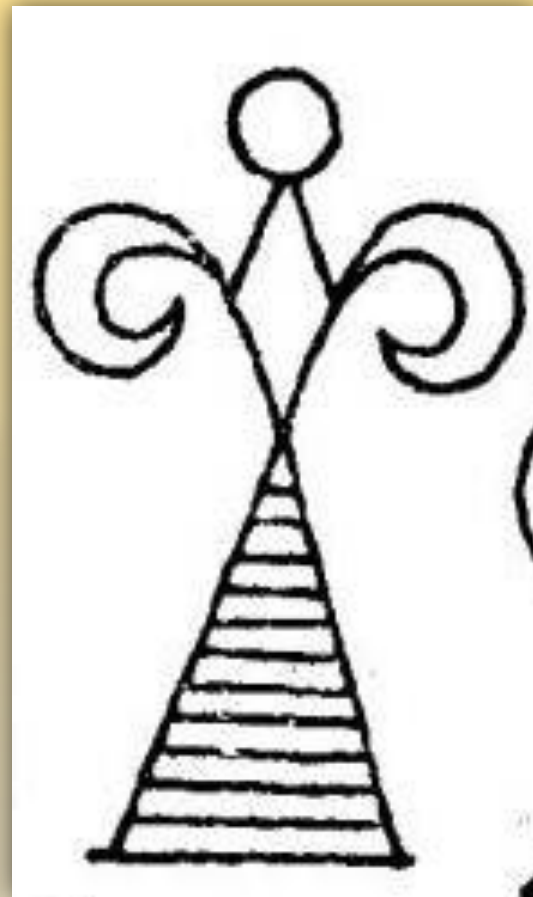
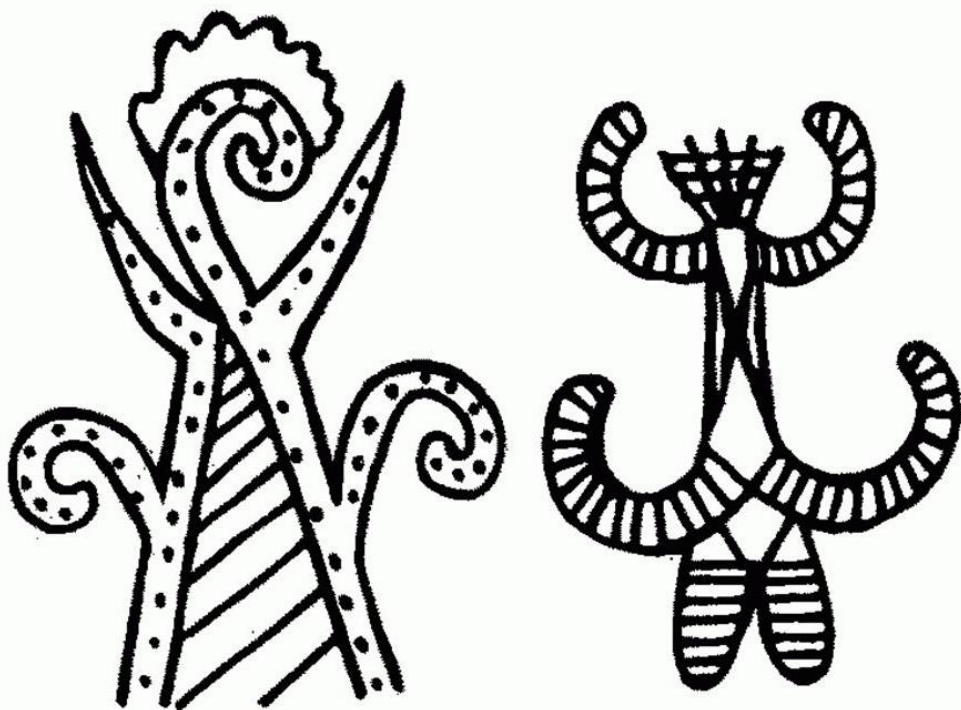

❖ **БЕРЕГІНЯ**

- ❖ **Найдивовижнішою властивістю дерева життя є його здатність перетворюватися у Жінку-берегиню з піднятими до неба руками.**
  - **символ родючості.**
  - **матір земля**
  - **матір природа**
  - **один із найстарших символів**
  - **безперервне відновлення природи**
  - **охорона від злого**

Символ Берегиня

ЗБИТТІВКА
Оксана Должко

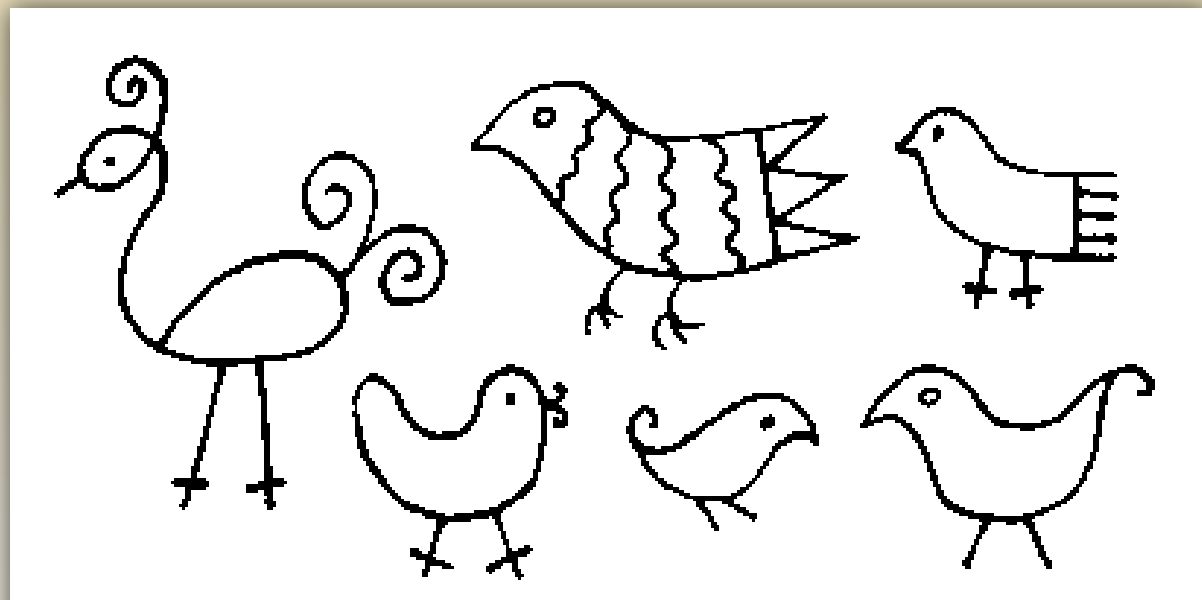

Берегиня — охоронниця домашнього вогнища, повелителька людських долъ

III. ТВАРИННІ ОРНАМЕНТИ:

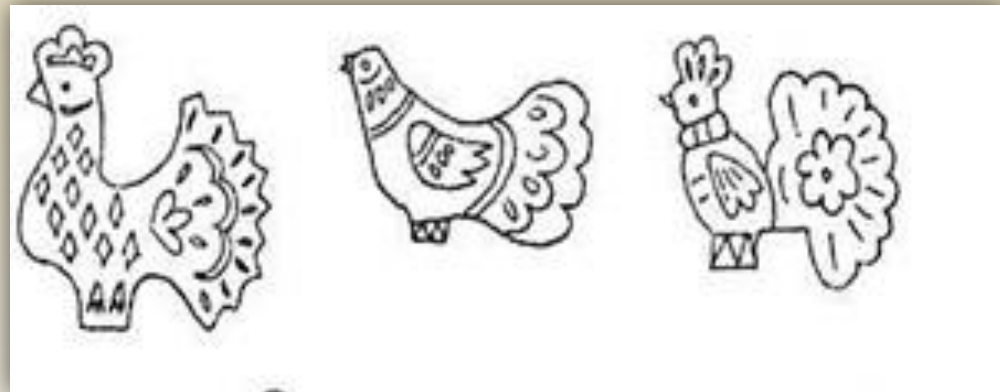
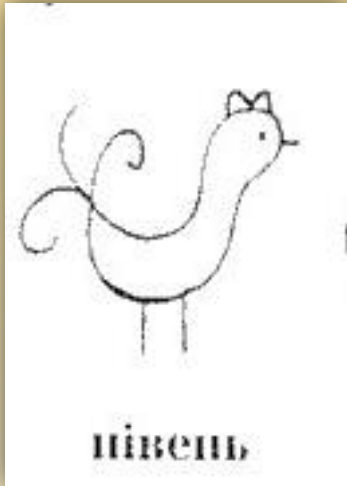
ПТАХИ

- ❖ Птахи, це вістники (messengers) сонця, неба і приходу весни
- ❖ допомагають у здійсненні бажань (help make wishes come true)
- ❖ відганяють все лихе

❖ Півень:

- це вістун (messenger) нового життя
- вістун радості
- божа птиця, має магичні сили

❖ **Голуб:**

- **любов**
- **два голуби що сидять на дереві навколо місяць і море – це образ початку світу**
- **часто знаходиться в руках берегині**

- ❖ Зозуля (cuckoo) , лелека (stork), чорногуз (crane), соловейко (nightingale), сокіл (falcon), пави (peacocks), лебеді (swans) та інші...

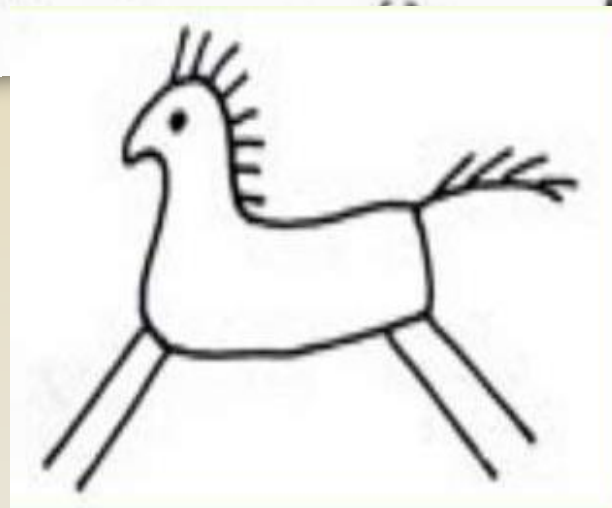
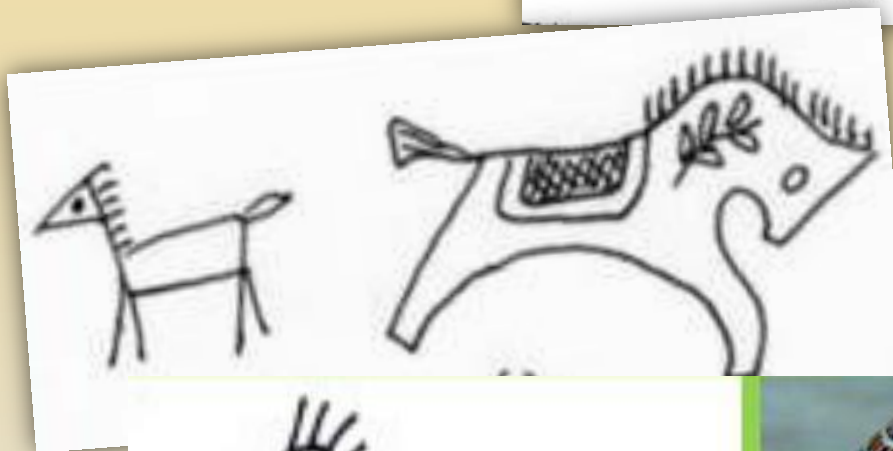
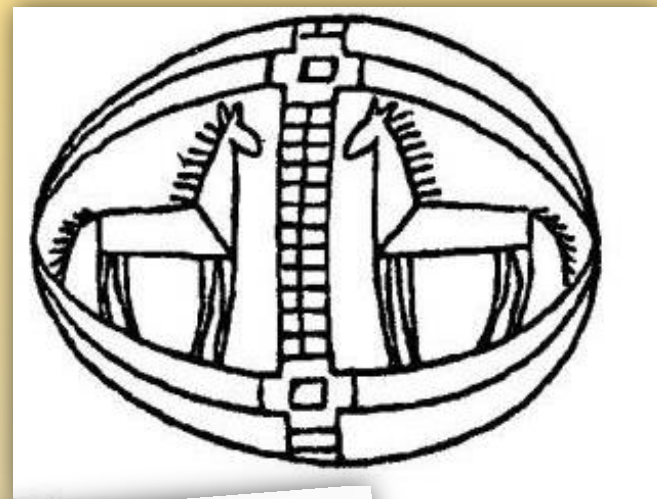
III. ТВАРИННІ ОРНАМЕНТИ: ЗВІРІ

- ❖ Символізують багатство
- ❖ Сила
- ❖ Включають ссавців (mammals), репртлів (reptiles), плазунів (amphibians), павуків (arachnids), комах (insects) та риб (fish).

❖ Коні

- відвага (courage)
- витривалість (endurance)
- сила (strength)
- сонце.

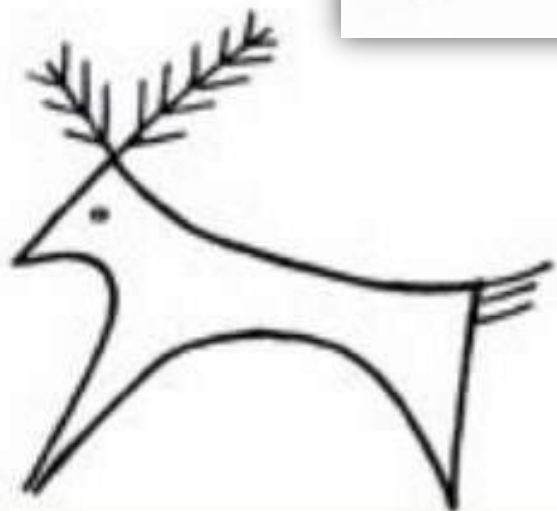
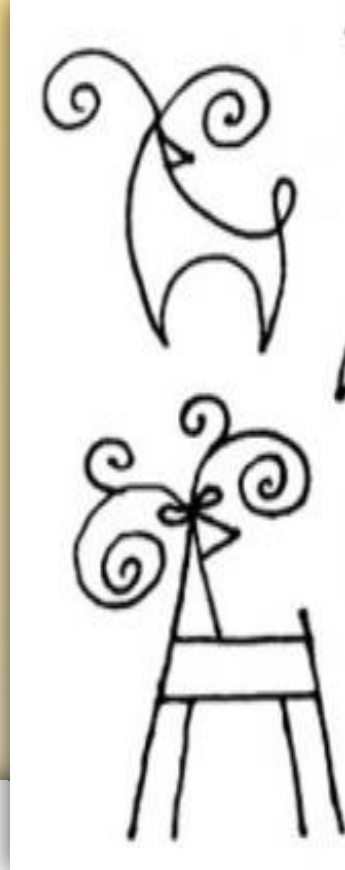

❖ Олені

- Багатство

- Достаток (wealth/affluence)

❖ Барани

- багатство

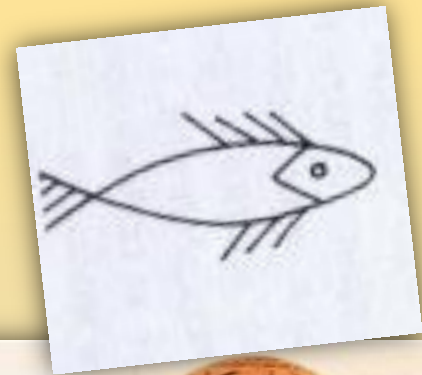
- достаток (wealth/affluence)

Варіанти системи оформлення глиняних свищиків-тварин. Опішна.

❖ Риби

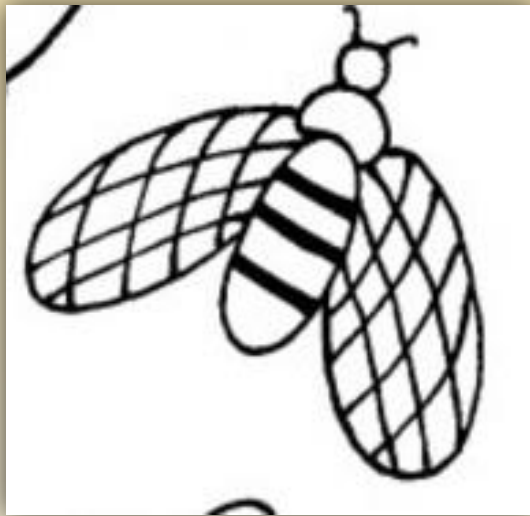
- Помноження щастя
- рух

❖ **Бджоли (bees), метелики (butterflies), жуки (beetles), п'явки (leeches)**

- **працьовитість**
- **краса**
- **лікарські**

❖ павуки (spiders)

- вістун щастя і здоров'я

❖ Роги

- сила
- багатство

